

Anmälan mot Polismyndigheten, polisregion Syd, för att en husrannsakan genomfördes i en bostad

Beslutet i korthet: AA stoppades av en polispatrull utanför sin bostad. Polisen beslutade om kroppsbesiktning på grund av misstanke om att han använt narkotika. Man beslutade också om husrannsakan i hans bostad på grund av att det fanns misstankar om att han hade narkotika där. JO:s utredning har avsett frågan om det funnits rättsliga förutsättningar för husrannsakan i bostaden. Som utredningen fick uppfattas var grunden för beslutet om husrannsakan att AA visade tecken på att vara påverkad av narkotika och att han kom ut från sin bostad. Enligt JO:s mening kan dessa omständigheter i och för sig vara sådana som kan medföra att det finns grund för misstanken att personen i fråga just före ingripandet har använt narkotika i bostaden. Beroende på förhållandena i övrigt kan det vara en sådan konkret omständighet som gör att det kan finnas skäl att misstänka att det också finns narkotika i bostaden. Mot denna bakgrund och med beaktande av det bedömningsutrymme som finns i denna typ av frågor finns det enligt JO inte anledning att kritisera polisen för beslutet om husrannsakan. Polisen erinras dock om vikten av dokumentation i ärenden om tvångsmedel.

Bakgrund

AA stoppades av en patrull från polisen i Helsingborg när han kom gående mot sin bil. I en avrapporteringspromemoria avseende ingripandet framgår att AA kroppsvisiterades och att hans bil genomsöktes, men att det inte påträffades något av intresse för polisen.

I promemorian anges vidare bl.a. att polisen gjorde bedömningen att AA visade säkra tecken på att vara narkotikapåverkad då han hade blodsprängda och blanka ögon samt stora pupiller. Det har också antecknats att AA svarade undvikande på polisens frågor om han hade narkotika i bostaden. Polisen beslutade om kroppsbesiktning genom urinprov på grund av misstanke om att AA använt narkotika. Det beslutades också om husrannsakan i AA:s bostad på grund av att det fanns misstankar om att han hade narkotika där.

Vid husrannsakan togs narkotika i beslag, vilket senare ledde till att AA åtalades. Av analysen av urinprovet framgår att AA hade narkotikaklassade ämnen i kroppen. Förundersökningen i den delen lades dock senare ned på

grund av att AA kunde visa att han hade recept från läkare på vissa narkotikaklassade mediciner.

Anmälan

AA förde i en anmälan till JO fram klagomål på polisens beslut att göra en husrannsakan i hans bostad på grund av att ”han såg konstig ut”.

Utredning

Polismyndighetens yttrande

Polismyndigheten (chefen för rättsavdelningen BB) yttrade sig över grunden för husrannsakan. Inför yttrandet hade upplysningar hämtats in från bl.a. den biträdande chefen för polisområde Nordvästra Skåne, CC.

Omständigheterna vid ingripandet

Utifrån dokumentationen i ärendet och redogörelser från de inblandade poliserna har polisen redogjort för omständigheterna vid ingripandet enligt följande.

AA stoppades av polispatrullen i samband med att han kom ut från sin bostad. Han var på väg att sätta sig i sin bil som var parkerad utanför bostaden. Eftersom poliserna bedömde att han uppvisade tydliga tecken på att vara påverkad av narkotika beslutade den polisman som förde befälet att AA skulle kontrolleras. AA uppgav bl.a. att han åt narkotikaklassad medicin på ordination av läkare. På fråga om han förvarade narkotika i sin bostad svarade AA först att det inte fanns någon narkotika som var hans i bostaden för att sedan ändra sitt svar till att han inte trodde att det fanns någon narkotika i bostaden. I detta skede visade AA också tecken på att vara påtagligt nervös. Det var känt för poliserna att AA vid ett tidigare tillfälle var dömd för narkotikabrott.

En av de polisassistenter som gjorde ingripandet har angett att AA på fråga hade svarat att han precis lämnat sin bostad. Polisassistenten hade efter beslutet om husrannsakan informerat AA om grunden för åtgärden – att AA anträffats i nära anslutning till sin bostad, att han precis lämnat bostaden i påverkat tillstånd och att han inte kunnat intyga att det inte fanns narkotika i bostaden.

Polismyndighetens bedömning

Polismyndigheten angav i sin bedömning att AA hade visat sådana tecken som brukar anses som säkra indikationer på att en person kan vara påverkad av narkotika. Misstankarna bekräftades också av utfallet av den kroppsbesiktning som gjordes. Vidare anförde Polismyndigheten att vid bedömningen av om det kunde anses ha funnits tillräcklig grund för att besluta om husrannsakan i AA:s bostad borde det särskilt beaktas att han lämnade undvikande svar på frågan om det fanns narkotika i bostaden. Även den omständigheten att det var känt för polismännen att AA sedan tidigare var straffad för narkotikabrott borde enligt Polismyndigheten tillmätas viss betydelse. Mot bakgrund av detta gjorde Polismyndigheten bedömningen att omständigheterna hade varit sådana att det

skäligen kunnat misstänkas att AA olovligen förvarade narkotika i sin bostad. Det hade därför funnits tillräcklig grund för att genomföra en husrannsakan i hans bostad.

AA:s yttrande

AA kommenterade polisens yttrande och angav bl.a. att det polisen uppgett var en efterhandskonstruktion. Han förnekade att han sagt att han inte visste om det fanns narkotika i bostaden och att han haft stora pupiller och blodsprängda ögon. Enligt AA borde polisen ha kontrollerat om han, såsom han uppgav, hade narkotikaklassade mediciner utskrivna i stället för att göra en husrannsakan.

Rättslig reglering

Bestämmelser om husrannsakan finns bl.a. i 28 kap. 1 § rättegångsbalken (RB). Om det finns anledning att anta att ett brott har begåtts på vilket fängelse kan följa, får husrannsakan företas hos den som är skäligen misstänkt för brottet bl.a. för att söka efter föremål som kan tas i beslag eller annars för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet.

Av 28 kap. 12 § RB följer att den som är skäligen misstänkt för brott på vilket fängelse kan följa får kroppsbesiktigas för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet.

JO har vid ett flertal tillfällen (se t.ex. JO 2009/10 s. 72, dnr 1516-2007, och JO 2012/13 s. 144, dnr 5834-2010) uttalat att det, för att en person ska anses skäligen misstänkt för ett brott, krävs att det finns konkreta omständigheter som med viss styrka pekar på att den misstänkte har begått den gärning som misstanken avser. Omständigheterna måste alltså vara av det slaget att de ger upphov till en faktabaserad misstanke. Det är emellertid inte möjligt att lägga fast några mer bestämda riktlinjer för vad som ska krävas för att en misstanke ska anses vara skälig. Frågan får i stället besvaras från fall till fall och vanligen finns det ett visst utrymme för olika bedömningar.

JO har även uttalat sig i frågan om vad som krävs för att besluta om husrannsakan i en bostad på grund av misstanke om ringa narkotikabrott. Om polisen på en annan plats än bostaden påträffar en person som skäligen kan misstänkas för ringa narkotikabrott genom eget bruk, kan inte endast den omständigheten läggas till grund för ett beslut om husrannsakan i bostaden för att leta efter narkotika. Det krävs någon konkret omständighet som talar för att brukaren innehar narkotika och att den finns just på den platsen eller att det finns annan bevisning om sådant brott. (Se t.ex. JO 2006/07 s. 76, dnr 1097-2005, JO 2012/13 s. 144, dnr 5834-2010, samt JO:s beslut den 26 mars och den 24 april 2014, dnr 1903-2013 respektive 5016-2013.)

Enligt 28 kap. 9 § RB ska det föras protokoll över en husrannsakan, där bl.a. skälen för åtgärden och syftet med den ska anges.

Bedömning

Jag har inte haft anledning att ifrågasätta beslutet om kroppsbesiktning på grund av misstanke om att AA var narkotikapåverkad. Min utredning har avsett frågan om det fanns rättsliga förutsättningar för en husrannsakan i bostaden. Som redovisats ovan måste det för en sådan åtgärd finnas någon konkret omständighet som talar för att den som misstänks förvarar narkotika i hemmet.

I polisens avrapporteringspromemoria avseende ingripandet anges, förutom att AA uppvisade tecken på att vara narkotikapåverkad, att han svarade undvikande på frågor om han hade narkotika i bostaden. I yttrandet till JO har polisen dessutom uppgett att ingripandet skedde i samband med att AA kom ut från sin bostad och att han var på väg att sätta sig i sin bil som var parkerad utanför bostaden. Polisen har också redogjort närmare för samtalet med AA när det gällde frågan om han hade narkotika i bostaden.

Utredningen får tolkas på det sättet att grunden för beslutet om husrannsakan var att AA visade tecken på att vara påverkad av narkotika och att han kom ut från sin bostad. Enligt min mening kan dessa omständigheter i och för sig vara sådana som kan medföra att det finns grund för misstanken att personen i fråga just före ingripandet har använt narkotika i bostaden. Beroende på förhållandena i övrigt kan det utgöra en sådan konkret omständighet som gör att det kan finnas skäl att misstänka att det också finns narkotika i bostaden. Mot denna bakgrund och med beaktande av det bedömningsutrymme som finns i denna typ av frågor finns det inte anledning att kritisera polisen för beslutet om husrannsakan.

Eftersom en av de avgörande omständigheter som lades till grund för husrannsakan i bostaden – att AA kom ut från sin bostad – inte framgår av den dokumentation som upprättades med anledning av ingripandet finns det skäl att erinra om vikten av sådan dokumentation. Från kontroll- och rättssäkerhetssynpunkt är det angeläget att beslut om tvångsmedel dokumenteras klart och noggrant och att samtliga grunder för beslutet anges.

Ärendet avslutas.